

**51. REDE UITGESPROKEN BIJ DE OPENING DER
RECHTSHOOGESCHOOL TE BATAVIA
OP 28 APRIL 1924.**

51. REDE UITGESPROKEN BIJ DE OPENING DER
RECHTSHOOGESCHOOL TE BATAVIA
OP 28 APRIL 1924

Zeer geachte Hoorders, het is mij een bijzondere eer heden in Uw midden het woord te mogen voeren. Waar wij zijn bijeen gekomen om de opening der Rechtshoogeschool te Batavia bij te wonen, is het goed, dat wij ons van tevoren bezinnen op de be-teekenis van dat feit. Ik acht het een voorrecht, daarbij aan Uwe gedachten eenige leiding te mogen geven.

Voor ik daartoe overga is het mijn plicht een enkel woord te zeggen van persoonlijken aard. Het is een dubbele functie, die mij de vrijheid geeft, dat te doen.

Vooreerst het ambt van voorzitter der faculteit, waarmede ik tijdelijk door Uwe Excellentie ben belast en dan die van vertegenwoordiger, gelijk ik mij op dit oogenblik gevoel, van de Nederlandsche Universiteiten en de Nederlandsche wetenschap, die zich ongetwijfeld met ons verheugen in de daad, die Uwe Excellentie op het punt staat te voltrekken.

Mag ik mij daarbij allereerst wenden tot Uwe Excellentie zelf.

Namens de faculteit dank ik Uwe Excellentie voor Uw bereidwilligheid deze Hoogeschool zelf te openen en daardoor de be-teekenis, die zij ook naar Uw oordeel heeft duidelijk te doen uitkomen.

Uwe Excellentie heeft begrepen, dat hoe moeilijk de tijden mogen zijn en hoezeer deze tot beperking dwingen, het geestelijk leven van het volk geen schade mag lijden. Dit breede inzicht leidde U tot de stichting van deze Rechtshoogeschool, ik ben blijde dat ik U daarvoor openlijk oprechte hulde mag brengen. Daaraan zou ik nog een wensch willen toevoegen..Wanneer Uwe Excellentie na vervulling van Uw ambtstijd naar Holland zal zijn teruggekeerd, zult U vaak terugzien op de-dagen van Uw bestuur. Dan hoop ik, dat de berichten, die U van de Hoogeschool, haar werk en haar invloed bereiken, van dien aard mogen zijn, dat Uwe Excellentie steeds met voldoening zal denken aan den dag, dat U in Indië een Rechtshoogeschool hebt gesticht.

Het moge voor haar een gunstig voorteken zijn, dat zij gevestigd wordt in een gebouw, waaraan voor Uwe Excellentie, haar stichter, zooveel herinneringen zijn verbonden.

Naast Uwe Excellentie is de Hoogeschool velen tot dank verplicht. U, Mijnheer de Directeur van Onderwijs, die met zoo zuiver begrip van onze behoeften en nooit falende bereidwilligheid, met Uw staf van ambtenaren gereed stond als Uw hulp werd ingeroepen en er werk voor de Rechtshoogeschool moest worden

verricht, - den Dienst van Burgerlijke Openbare Werken, die ons in korten tijd ons gebouw gereed maakte, - het Bataviaasch Genootschap, dat ons heden gastvrijheid verleent en zoovelen meer.

Weest overtuigd, dat in het uitspreken der verplichting reeds een grooten dank ligt opgesloten en vergun mij, dat ik het daarbij laat en nog slechts tot een enkele een persoonlijk woord richt.

Het geldt U, Mijnheer de President-Curator, Mr. Creutzberg. Jarenlang hebt gij de gedachte van de oprichting van Hoogeschoolen in Indië met U omgedragen. Gij waart het, die deze het eerst bij den ambtsvoorganger van Zijne Excellentie ter sprake bracht, die aan vroeger bestaande vage verlangens vasten vorm gaaft en begreep, dat haar verwerkelijking nabij was. Thans vangt de juridische faculteit haar arbeid aan onder Uw bestuur. Zij prijst zich gelukkig, dat gij, eerste President-Curator, niet als een vreemde tot haar komt, maar zich een harer vaders mag noemen. Uw beleid zal haar over moeilijkheden heen helpen, Uw kracht zal haar voortstuwen, daarop vertrouwen wij.

Ik verzocht U, U te bezinnen op de beteekenis van de opening dezer Hoogeschool. Het ligt voor de hand haar te zien in het verband van wat men de ontwakking van Indië heeft genoemd. In-tusschen, daarmede zijn wij weinig verder. Zeker, er is beweging gekomen waar rust heerschte, er is veel veranderd in Indië in de laatste twintig jaren, we lezen het dagelijks en zij, wier aanschouwing van dit land reeds zulk een tijdvak omvat, worden niet moede het ons te herhalen. Maar daarmede hebben wij nog geen grijpbare voorstelling. Wat is die beweging? Wat wil zij in het geestelijke? Men zegt wel, een nieuwe cultuur, het overnemen en adapteeren aan volk en toestanden hier van de huidige Westersche volgens sommigen, het opwekken van de oude, slapende Oostersche volgens anderen. Het zal wel waar zijn, maar ook wie zoo spreken, maken zich naar mijn meening niet een klare voorstelling van wat zij zeggen. Het blijft alles vaag. Een cultuur is een zoo gecompliceerd samenstel van factoren, van religieuzen, zedelijken, wetenschappelijken, aesthetischen aard, zij is zoodanig gebonden aan historische ontwikkeling en economische mogelijkheden, dat zij nooit in haar geheel kan worden overgepland en evenmin na een tijd van verslapping weder uit het verleden opgewekt. Het is mogelijk, dat de historicus achteraf constateert, dat het eene volk aan het andere een cultuur heeft gebracht, of dat een slapende beschaving na eeuwen rust weder is opgebloeid, maar dan is dat het resultaat van een groei van jaren. De eigenlijke strevingen der menschen hebben concreter doel. Stellen zij zich zooiets als schepping van een nieuwe cultuur voor oogen, dan verlopen zij in algemeenheden en bereiken niets.

Ook wij moeten dus trachten concreter te zien, wat de Rechts-hoogeschool beduidt. In het woord zelf ligt al drieërlei opgesloten:

zij is een *school*, zal dus moeten voldoen aan een behoefte aan weten, zij is *hoogeschool*, zal dus wetenschap moeten nastreven, zij is *rechts- of hoogeschool*, dient dus de wetenschap van het recht en in laatste instantie het recht zelf.

Beschouwen wij deze dingen wat nader.

Alle leven lost zich voor den mensch, die tot zelfbezinning komt, ten slotte op in twee vragen. Wat kan ik weten? — Wat moet ik doen? Vragen, die voor den religieuzen mensch uitmonden in deze derde diepere eind-vraag, hoe sta ik tot God?

Wat kan ik weten? De vraag, die iedere wetenschap, iedere kennis naar haar geloofsbrieven vraagt.

Wat moet ik doen? De vraag, die inhoud wil geven aan het in ieder mensch levend bewustzijn, dat hij tot zekere dingen verplicht is. Het recht en de rechtswetenschap raken beide.

Als wij uit de beweging in Indië, waarop ik straks doelde een meer concreet ding naar voren mogen halen, dan is het de ontwakende behoefte aan kennis. Als één ding den bezoeker van dit land treft, die scholen rondgaat en met intellectueelen uit de in-heemsche bevolking spreekt, dan is het die drang naar weten, al maar meer weten. Zoo één spreuk hier wordt geëerd, dan is het. dat kennis macht is.

Het is een verheugend feit. Een onwetend volk beweegt zich in dezen tijd als een blinde in een oopen gepakte menigte. Intusschen, er moet, waar wij de opening eener *hoogeschool* bijwonen, met den meest mogelijken nadruk aan worden toegevoegd, dat kennis en wetenschap *fa>ee* zijn en dat, hoe onmisbaar kennis mag zijn voor allerlei praktische doeleinden, het eerst wetenschap is, die op zichzelf waarde heeft voor een individu en voor een volk. Kennis is er altijd terwille van iets anders, zoo niet, dan is zij waardeloos; wetenschap is een waarde, een verrijking van den geest in zichzelf.

Vraag mij nu niet een nauwkeurige omschrijving van wat wetenschap is. Ik zou haar niet kunnen geven en ik betwijfel of iemand het zou kunnen. De wetenschap van de wetenschap behoort tot het allermoeilijkste, maar dit is wel zeker, wetenschap wil iets anders dan weten alleen. Ze wil begrijpen, verstaan. Zij zoekt naar eenheid, naar een verband tusschen denkvormen en verschijnselen, dat de menschelijke geest legt. Alle wetenschap is scheppend. Met onuitputtelijk geduld moeten de verschijnselen worden nagegaan, al maar meer kennis worden bijeen gegaard; tot wetenschap wordt zij eerst, indien die verschijnselen den grondslag vormen van een theorie, indien die kennis materiaal wordt voor een begrijpen, een verklaren, dat iets anders is dan een enkel opnemen. Denkt even over de letterlijke beteekenis van deze woorden na; begrijpen: een vatten, zich eigen maken; verklaren: een helder maken, licht brengen, waar duisternis leek te

zijn. De woorden al wijzen naar het scheppende element van den menschelijken geest.

Indien onze tijd — en dat ruim genomen negentiende en twintigste eeuw te zamen — één kant van den geest heeft ontwikkeld, dan is het deze. Het is het wetenschappelijk werk, de wetenschappelijke methode, voor iedere wetenschap weder anders, waarin hij meer dan in iets anders zijn kracht heeft gezocht. In het religieuze slap, in het aesthetische beneden wat andere tijden en andere landen hebben voortgebracht, heeft de westersche cultuur van heden in de wetenschap haar krachtigsten adelbrief.

Wij hebben dit, waar hier een hoogeschool zal worden geopend, in het oog gehouden. Ik zeg het met alle bescheidenheid, maar ook met allen nadruk.

Met alle bescheidenheid. — We beseffen volkomen, dat ons werken klein is en onbelangrijk, wanneer we over de waarde der wetenschap spreken, maar die bescheidenheid mag ons niet verhinderen te begrijpen, dat dezelfde methode, die de groote figuren der wetenschap bij hunne scheppingen volgden, ook de onze behoort te zijn. Maar ook met allen nadruk. Men zou Indië moeilijk slechter dienst kunnen bewijzen, dan door voor universitair onderwijs met iets anders, iets minders dan wetenschappelijk onderwijs tevreden te zijn. Dat heeft, meen ik, de Technische hoogeschool te Bandoeng begrepen. Dat hebben ook wij ons voor oogen te stellen, nu wij als tweede ons in de rij van instellingen van hooger onderwijs gaan plaatsen.

Hooger onderwijs draagt een eigen, een van alle onderwijs zich onderscheidend karakter. Van alle onderwijs, het wordt de laatste jaren meer en meer ingezien, moet zelf-werkzaamheid van den leerling de kern vormen. Alleen die kennis bevrucht den geest, die niet maar gemakkelijk is overgenomen, maar die zelf is veroverd. Dit geldt niet het minst voor het hooger onderwijs. De tijd is voorbij, dat memoreeren van een vlijtig neergepend dictaat het einddoel van den student was. Op het college moet de student door voortdurend vragen tot zelf nadenken gedwongen worden, bij privatissima en zg. seminaar-colleges neemt die werkzaamheid een steeds grooter plaats in, bij de eigen studie moeten hem de wegen gewezen worden, waarlangs hij zelf zonder directe leiding moet trachten de stof meester te worden. Maar niet hierin zit het kenmerkende van het hooger onderwijs; waardoor het zich van andere takken onderscheidt is, dat de hoogleeraar zelf een zoeker moet zijn, dat hij niet maar alleen overlevert, maar zelf in zijn vak moet arbeiden, ook op het college. De studenten moeten dat zoeken, dat worstelen met de problemen uit eigen aanschouwing kennen, zij moeten daaraan mede arbeiden, al was het alleen door hunne bereidheid de meeningen van hun leermeester te aanvaarde": of door hun critiek, die zij er tegenover stellen. Dat opent iets in hun geest, zij zien iets wat hun vroeger vreemd was, er wordt

iets in hun wakker, hun geest groeit. Daarop en niet op parate kennis komt het aan. Die kennis is nuttig en noodig, zonder haar is wetenschap niet mogelijk, maar slechts indien de student op de hoogeschool iets van 'de wetenschappelijke methode heeft gezien, neemt hij iets van haar mede, dat tot een waarde voor zijn leven is geworden.

Wetenschappelijk werken, dat is wat een inrichting voor hooger onderwijs brengt. Zij doet dat in het onderwijs, ook in de gelegenheid voor zelfstudie, die zij voor mannen van wetenschap scheidt. Het is een dwaasheid, de beteekenis van een hoogeschool af te meten naar het aantal studenten of die van een hoogleeraar naar het aantal college-uren. Deze hoogeschool mag over den toelooop van leerlingen in het eerste jaar waarlijk niet klagen, maar al zou het getal ingeschrevenen nog grooter worden dan het is, niet daarin zit haar beteekenis. Die hangt voor een groot deel af van de personen van de leiders. Het is daarom van zoo eminent gewicht voor de Rechtshoogeschool, dat zij in een figuur van de ervaring, den paedagogischen aanleg en de wetenschappelijke beteekenis van Van Kan, haar eersten leider heeft gevonden.

Alles wat waarde heeft in het geestelijke, straalt die waarde uit in zijn omgeving. En door haar leerlingen en door den eigen arbeid harer voorgangers kan een hoogeschool tot een zegen worden voor het land. Indien de Rechtshoogeschool zulk een centrum van licht mocht worden, zou heel Indië er mee gebaat zijn.

En zij *moet* dat worden, mijne Heeren docenten.

Tot nu toe sprak ik over de Rechtshoogeschool, als hoogeschool. Ik had er gaarne nog meer over gezegd, maar ik moet mij bekorten en ik moet nog stil staan bij het feit, dat het een faculteit van rechtsgeleerdheid is, die hier is gesticht.

Die stichting voldoet niet alleen aan een begeerte naar weten, ook naar een begeerte naar recht. Zij valt in een tijd van crisis voor recht en rechtswetenschap beide.

Voor het recht. Is er ooit een tijd geweest, die meer reden gaf dan de onze om de vraag te stellen, of er wel zoo iets als recht bestaat? Nu ja, er zijn wetten, er zijn regels, maar zijn dat niet regels, die gelden juist zoolang als een machthebber dat wil en die verbroken worden als die machthebber naar grooter macht grijpt? Is het recht niet in den grooten machtsstrijd, dien de wereld overal vertoont een armelijke schijn, waarmede brave lieden zich paaien, hoogstens een strijdmiddel van den zwakke, dat hem weinig baat, als de sterkere zijn wil gaat doorzetten? Ik mag niet uitvoerig worden, ik noem U slechts enkele klanken: wereldoorlog — Rusland — de zg. vrede — de overheersching van het economisch motief — de zoo droevig zwakke positie van het volkenrecht en gij gevoelt allen wat ik bedoel. Wordt het recht niet in den machtsstrijd van volkeren en klassen en individuen tot een aanfluiting?

Waarlijk, er is een overweldigend feitenmateriaal om vragen als deze op te werpen en toch... En toch, *we weten, dat het niet waar is*. Twijfelingen als deze zijn waarlijk niet nieuw. Toch heeft geen der verheerlijkers van Macht ze consequent durven doordenken. Zelfs hij, die dat het sterkst deed en er heel een staats-theorie op bouwde, Macchiavelli, moest ten slotte het recht als richtsnoer erkennen en voor zich inroepen. Sterker echter dan deze overweging zegt ons onze innerlijke overtuiging, dat er een *behooren* is, dat den mensch tot zekere dingen verplicht en dat daaruit voor de samenleving de eischen van recht noodzakelijkerwijze voortvloeit. De wijsbegeerte van onzen tijd heeft weder een plaats veroverd voor deze intuïtieve overtuiging in het systeem van het menschelijk denken. We mogen thans weder uitspreken, wat de menschen eigenlijk altijd hebben geweten, dat aan die spontane overtuiging evenveel, wellicht meerdere waarde toekomt dan aan welk logisch betoog ook. De behoefte aan recht heeft God zelf in ons hart gelegd.

Het is waarlijk geen toeval, dat die behoefte het sterkst spreekt, als allerwege aan de beteekenis van het recht wordt getwijfeld. Als iedere waarheid in het geestelijke is ook de waarheid, dat er een recht is ten slotte paradoxaal.

Het is deze overtuiging, die bewust of onbewust ten grondslag ligt aan den wensch naar een instelling van rechtswetenschap. Want mèt de overtuiging dat recht de verhouding der menschen moet beheerschen, is nog zoo bitter weinig gezegd. Immers, wát zal het recht zijn? Hoe moet het worden gevonden? Welke factoren bepalen het? Hoe kan het worden doorgezet? De eene vraag na de andere rijst.

Bij de beantwoording daarvan is, het mag wereldvragen betreffen als het leggen der fundamenteen van het volkenrecht of de beslissing van futiele geschillen tusschen twee burenen, de hulp der rechtswetenschap onontbeerlijk.

Zoolang men de rechtswetenschap enkel tot taak geeft de wettelijke regels uit te leggen en te systematiseeren, is haar positie bij het zoeken van recht een ondergeschikte. Maar met die opvatting hebben wij thans wel ten eenenmale gebroken. Dit is de crisis der rechtswetenschap, waarop ik straks doelde. Wetsinterpretatie zelf is al iets anders dan verwerking van het al bestaande, er zit reeds iets scheppends in, zij kan tot resultaten leiden, waaraan de wetgever nooit heeft gedacht. Maar bovendien, er is heel veel recht, dat geheel buiten de wet om is gegroeid of dat slechts in enkele weinig zeggende woorden der wet een aanknoopings-punt vindt. Niet alleen de wet, ook rechtspraak en bestuurs-handelingen vormen het recht, maar zij kunnen daarbij de voorlichting niet missen van de wetenschap. Eenerzijds verzamelt en rangschikt deze de feiten zoowel van de rechtsvorming zelf als die welke voor haar verdere ontwikkeling noodzakelijk zijn. Anderzijds toetst zij deze aan de algemeene en tenslotte aan de eigen

rechtsovertuiging van den onderzoeker. Zoodra het recht zelf onzeker wordt, zoodra naar nieuw recht wordt gezocht, zien wij de rechtswetenschap in beweging en dit is thans het geval. Naar alle zijden wordt gezocht op het gebied der wetenschap van het recht.

Ziet men dezen kant van haar beteekenis, dan is het duidelijk, dat ieder land zijn eigen rechtswetenschappelijk centrum behoeft. Want wat zal voor dezen arbeid noodig zijn. Vooreerst kennis der feitelijke verhoudingen, waarin de rechtsregel moet gelden. Immers een rechtsregel onderscheidt zich in de eerste plaats hierin van een zedelijk oordeel, dat hij verwerkelijking nastreeft en zonder die geen zin heeft. De zedelijke imperatief geldt ook, indien hij niet wordt gevolgd, de rechtsregel verliest zijn zin, indien hij geen ingang vindt of buiten gebruik geraakt. Een rechtsregel is een regel die geldt in een gemeenschap. Alleen nauwkeurige kennis van alle gegevens, ethnologische, sociologische, economische maakt mogelijk met eenige kans van slagen te beoordeelen of een regel ingang zal vinden. In het algemeen kan die kennis slechts in het land zelve worden verworven. Er zijn uitzonderingen, die deze bewering schijnen tegen te spreken, maar die uitzondering, het geniale inzicht in een land van een die het nimmer bezocht, bevestigt ook hier den regel. Om recht aan een volk te kunnen aanbevelen, moet men dat volk kennen, niet alleen uit boeken, ook in het werkelijke leven.

Uit de kennis van feiten alleen komt men echter nooit tot een regel, daarvoor is noodig, dat hij die hem aanprijst of oplegt ook van de noodzakelijkheid doordrongen is, dat hij *behoort* te worden gevolgd. Dit is een beslissing naar eigen zedelijk oordeel. Maar ook hier verschilt het recht van de ethiek, daar, weder omdat het rechtsoordeel een gemeenschapsoordeel is, alleen dat recht mag heeten, dat althans in hoofdzaak door de betrokkenen wordt aanvaard. Zedelijk kan het mij onverschillig zijn hoe anderen denken, voor het recht mag ik dat niet negeeren. Er is een wisselwerking tusschen het eigen rechtsoordeel van hen, die recht vormen en dat van hen, voor wie hun regels zullen gelden. Dat laatste is alleen te kennen in het land zelf. Het is niet te regis-treeren, niet statistisch te berekenen, allermint uit op zichzelf staande uitlatingen van de publieke opinie af te leiden. Ook van deze zijde gezien is rechtsstudie in het land zelf van het recht, een eisch.

Wanneer wij alle gedachten aan het adatrecht voor een oogenblik terzijde laten en enkel denken aan het uit Nederland geïmporteerde recht, dan zal dit Nederlandsche recht, zelfs in de regels, die gelijkkluidend zijn aan die van het Moederland, maar zeker waar die regelingen verschillen of waar wij ons bevinden op het gebied waar ongeschreven recht heerscht. eerst afdoende wetenschappelijk kunnen worden bewerkt en dus ook zich eerst behoorlijk kunnen ontwikkelen, indien het gebeurt in verband met Indische toestan-

den en Indische opvattingen. Daardoor eerst krijgt het eigen stempel. En dit kan alleen in Indië zelf geschieden.

Maar het spreekt van zelf, dat we de gedachte aan adatrecht geen oogenblik terzijde mogen laten. In dubbele mate geldt daar wat ik zeide, geldt dit als we rekening houden met de betrekkingen tusschen de verschillende bevolkingsgroepen hier te lande. Sinds onder Van Vollenhoven's leiding het adatrecht voor de wetenschap is blootgelegd, weten we dat de inheemsche bevolking een eigen rijk rechtsleven heeft. Maar we weten ook, dat de ontwikkeling daarvan in deze omstandigheden niet aan een rustigen groei kan worden overgelaten. Te snel hebben op sommig gebied de economische veranderingen ingegrepen, te veel reeds hebben Westersche opvattingen zich doen gevoelen, te zeer heeft Indië er behoefte aan en ook recht op om in het wereldverkeer zijn plaats in te nemen, dan dat dit mogelijk zou zijn. Er is reeds op sommige punten een Westersch element in het recht gekomen, er zal waarschijnlijk nog meer komen, wellicht zal er ook weer van verdwijnen. Maar zij die leiding moeten geven, zullen met de uiterste voorzichtigheid moeten tewerk gaan.

Ik zeide zoeven, dat bij het zoeken van recht met de rechts-overtuiging der betrokkenen rekening moet worden gehouden. Overal zien we, dat daarbij de meening van de eene groep tegen die van de andere botst, dat wat de een voor recht houdt, den ander verwerpelijk voorkomt. Overal is het afwegen, het vinden van den juisten maatstaf moeilijk. Maar van een fundamenteel anderen aard worden die moeilijkheden als religieuse overtuiging, ras, historie, zedelijke en maatschappelijke opvattingen en economische toestanden zoo uiteen loopen als hier. Dan wordt het de vraag; één recht of meerdere en ontstaat, indien het laatste wordt aanvaard, de moeilijkheid van de regeling der gemengde verhoudingen. Dan zal, als een instituut uit het moederland wordt ingevoerd, het voor ieder onderdeel noodzakelijk zijn zich af te vragen, of die invoering niet tevens een wijziging moet zijn. De rechts-geschiedenis toont, dat geen volk een recht van een ander overneemt, zonder het soms onbewust en geleidelijk, maar niettemin grondig te wijzigen. Dan zal met vallen en opstaan telkens naar een compromis moeten worden gezocht, offers moeten worden gebracht van de eene en van de andere zijde tot uit allerlei proeven eindelijk de goede regel zich vormt. Dan leert de Westersche jurist den eerbied voor het overgeleverde en kan hij zien, hoe juist hij met zijn methode en kennis dat overgeleverde in aanpassing aan den eigen geest van dat recht met slechts enkele wijzigingen kan behouden om zijn verderen groei te waarborgen.

Recht zoekt overal evenwicht, evenwicht tusschen belangen, tusschen strijdende voorstellingen, tusschen wat zedelijk wordt ge-eischt en feitelijk kan worden bereikt, tusschen logische consequentie, die het geheel en concrete billijkheid die het geval ziet,

Moeilijker dan elders zal het hier zijn te vinden. Sterker zijn hier de tegenstellingen. Daarvoor is arbeid in het land zelf en zoo mogelijk door mannen van het land zelve broodnoodig. Uiterst belangrijk uit wetenschappelijk oogpunt is de strijd om nieuw recht, die hier wordt gestreden, maar de jurist kan zich niet tot het aanzien van dien strijd bepalen, slechts hij is een goed rechtsgeleerde, die zich in het gewoel begeeft, dezen strijd meestrijdt, die lijdt onder de teleurstelling en zich over de overwinning verheugt.

Het is duidelijk, dat uit dit alles volgt, dat een land, dat rechtsontwikkeling wil, ook wetenschappelijke beoefening van dat recht in het land zelf moet verlangen. En dan nog dit. Rechtswetenschap eischt niet alleen begrip van regels en kennis of zelfs begrip van feiten, zij vraagt ook een verstaan van hen, voor wie die regels zijn bestemd. Dat verstaan is nog iets anders dan alleen een begrijpen. Het sluit een gevoelselement in zich. Wie een volk bij het zoeken naar recht wil voorlichten, moet een goed verstaander van dat volk zijn. Ook hierin is de liefde de meeste.

Dit, dames en heeren, zijn enkele van de vele gedachten, die mij bestormen, als ik aan de beteekenis der Rechtshoogeschool denk.

Zij brengen wel met zich, mijne heeren docenten, dat Uw taak een ongelooflijk zware zal zijn. Het is gelukkig, dat de wetenschap bescheidenheid leert, het onderwijs geduld. Zonder deze beide is zulk een taak niet te aanvaarden en niet te vervullen. We weten, dat als we van onze idealen een klein deel verwezenlijken, als er enkele studenten zijn, bij wie we iets bereiken, als van onzen wetenschappelijken arbeid althans iets vruchtdragend is, we blijde mogen zijn. Teleurstellingen zullen U niet bespaard blijven. Voor Indië kan Uw werk van onberekenbaar nut zijn; of het dat zijn zal, ligt niet in onze hand. We hebben het rustig werkend af te wachten. Mag ik U daarbij nog één ding in herinnering brengen? Gij weet het wel, maar het is goed, dat het nog eens wordt uitgesproken. Alleen als gij U geheel geeft aan Uw leerlingen, daarin niet U zelve, enkel hen en de zaak zoekt, zult gij iets bereiken. Ook hier geldt: Zoo wie zijn leven zal willen behouden, die zal het verliezen, maar die het verliezen wil, zal het behouden.

Dames en Heeren studenten, mijn slotwoord is voor U. Ik heb het reeds gezegd, van U wordt in de eerste plaats arbeid gevraagd. Daarnaast nog één ding, weest niet voorbarig, oordeelt niet te haastig. Stelt U open voor wat gij hoort. Tracht U iets er van eigen te maken, dan verlaat gij rijker de Hoogeschool dan gij er kwaamt, en wat ook Uw toekomst moge zijn, daarmee zult gij Uw land van dienst kunnen zijn.

Thans Excellentie, aan het slot gekomen van mijn rede, wend ik mij weder tot U.

Evenwicht zoekt het recht, zeide ik. Dat eischt een gezag, dat

in den strijd om het recht het beslissende woord spreekt. Dat gezagswoord behoeven wij, om ons werk te kunnen aanvangen. Mag ik Uwe Excellentie, als drager van het gezag, dat deze Rechts-hoogeschool in het leven riep, verzoeken thans tot de plechtige opening te willen overgaan.

